

MTT RAPORTTI 23

Marja- ja hedelmäkasvien taimi- materiaalikaupan edellytykset Suomen ja Venäjän välillä

2. korjattu painos

Alina Sinisalo, Anu Koivisto, Sanna Kauppinen

**Marja- ja hedelmäkasvien
taimimateriaalikaupan
edellytykset
Suomen ja Venäjän välillä**

2. korjattu painos

Alina Sinisalo, Anu Koivisto, Sanna Kauppinen

ISBN: 978-952-487-340-6

ISSN 1798-6419

www-osoite: www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti23a.pdf

Copyright: MTT

Kirjoittajat: Alina Sinisalo, Anu Koivisto, Sanna Kauppinen

Julkaisija ja kustantaja: MTT, 31600 Jokioinen

Julkaisuvuosi: 2011

Kannen kuva: Microsoft office, iStockfoto

Marja- ja hedelmäkasvien taimimateriaali- kaupan edellytykset Suomen ja Venäjän välillä

2. korjattu painos

Alina Sinisalo¹⁾, Anu Koivisto¹⁾, Sanna Kauppinen²⁾

¹⁾MTT Taloustutkimus, Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

²⁾MTT Kasvintuotannon tutkimus, Lönnrotinkatu 3, 50100 Mikkeli
etunimi.sukunimi@mtt.fi

Tiivistelmä

Marja- ja hedelmäkasvien kauppa Suomen ja Venäjän välillä on ollut melko vähäistä. Pietarin alueen ja Luoteis-Venäjän ilmasto on hyvin Suomen kaltainen, mikä mahdollistaisi samojen lajien ja lajikkeiden viljelyn kummallakin puolen rajaa. Suomen lainsäädännössä on melko paljon rajoitteita koskien taimimateriaalin ulkomaankauppa Euroopan unionin ulkopuolisten maiden kanssa. Näiden rajoitteiden taustalla on tavoite suojella Suomen kasvinterveyttä.

Tulipolteen isäntäkasvit, kuten omena ja päärynä, ovat tuontikiellossa. Näiden kasvilajien taimia saa ainoastaan tuoda tutkimus- tai lajikejalostuskäyttöön Eviran myöntämällä erikoisluvalla. Mansikan taimia sekä lepotilaisia kirsikoita ja luumuja saa tuoda Venäjän Euroopan puoleisesta osasta, muttei Aasian puoleisesta osasta. Helpointa tuonti on herukoiden, vadelmien ja mustikoiden taimimateriaalin osalta. Orgaanisen maa-aineksen ja kasvialustan tuonti sellaisenaan on kielletty. Kasvien mukana saa olla maa-ainesta, mutta sillä pitää olla kasvinterveystodistus.

Suomesta Venäjälle vietäessä merkittävin rajoitus on se, ettei kasvialustaa saa viedä. Sen sijaan puhtaan turpeen vienti on sallittua. Venäjän lainsäädäntö ei periaatteessa rajoita vietäviä kasvisukuja ja lajeja. Vientitoimenpiteeseen on kuitenkin hyvä varata riittävästi aikaa, sillä vientierien Venäjän lain mukaisuutta tarkastellaan tapauskohtaisesti. Suomen lainsäädäntö ei aseta normaalia taimituotannosta poikkeavia vaatimuksia vietäville taimierille. Näin ollen viennissä tuleekin noudattaa vastaanottajamaan lainsäädäntöä ja sen määrittelemiä vaatimuksia taimimateriaalille.

Avainsanat:

hedelmät, marjat, taimituotanto, tuonti, ulkomaankauppa, vienti

Prerequisites of berry and fruit plant trade between Finland and Russia

2nd corrected edition

Alina Sinisalo¹⁾, Anu Koivisto¹⁾, Sanna Kauppinen²⁾

¹⁾ MTT Economic Research, Latokartanonkaari 9, FI-00790 Helsinki

²⁾ MTT Plant Production Research, Lönnrotinkatu 3, FI-50100 Mikkeli
firstname.lastname@mtt.fi

Abstract

The foreign trade of berry and fruit plant material between Finland and Russia has been low, even though the climate in Leningrad oblast and North-West Russia is quite similar to Finland. Climatic similarities would make possible to use same plant species and varieties in both countries. The Finnish legislation creates quite strict frames to carry on foreign trade of plant material to non-EU countries. The purpose of these restrictions is to protect the plant health status of Finland.

The import of host plants of fire blight, e.g. apple and pear, is prohibited. Those fire blight host plants are only allowed to be imported for research and plant breeding purposes, and even then a special permission from Finnish Food Safety Authority Evira is needed. The import of strawberry plant material and plant material of dormant cherries and plums are allowed only from the European part of Russia. The import is easiest with plant material of currants, raspberries and blueberries. The import of organic growing media as such is prohibited. Growing media accompanied with plants are allowed but plant health certificate is needed.

The most important export restriction from Finland to Russia is that export of growing media is prohibited. Instead, the export of pure peat is allowed. The Russian legislation basically does not restrict imported plant species or varieties. However, it is good to spare enough time to export procedure, because export practices can be case-specific. The Finnish legislation does not restrict export; only normal plant production regulations are valid. In export procedure one must follow the regulations of importing country.

Keywords:

berries, exports, foreign trade, fruits, imports, plant production

Alkusanat

Viime vuosina taimimateriaalin tuonti, etenkin Hollannista Suomeen, on lisääntynyt. Taimikauppa Suomen ja Venäjän välillä on vielä toistaiseksi ollut hyvin vähäistä, vaikka Venäjä tarjoaakin kiinnostavia mahdollisuuksia marja- ja hedelmäkasvien taimituotannon kannalta niin geneettisen monimuotoisuuden kuin edullisempien tuotanto-olosuhteidenkin vuoksi. Näin ollen kiinnostus Venäjää kohtaan onkin kasvanut tällä sektorilla. Esimerkiksi Pietarin alueella ja Luoteis-Venäjällä on samankaltainen ilmasto kuin Suomessa, mikä mahdollistaisi saman taimimateriaalin käytön maiden välillä.

Tämä selvitys on tarkoitettu viljelijöille, taimituottajille ja taimimateriaalin tuontia ja vientiä harjoittaville toimijoille Suomi - Venäjä - Suomi -sektorilla. Selvitys on osa MTT Mikkelin vanhempi tutkija Bertalan Galambosin johtamaa ”Erikoiskasvituotannon kaupallistaminen Leningradin alueella (yrtit, hedelmät, marjat)” -hanketta.

Nyt käsillä olevassa selvityksessä on tutkittu Suomen ja Venäjän välistä marja- ja hedelmäkasvien taimimateriaalin liikkuvuutta, taimimateriaalin ulkomaankaupan nykytilaa, sekä venäläisen puutarhakasvinjalostuksen antamaa mahdollisuutta Suomen lajikkeistoon. Selvityksessä on käsitelty myös millaista taimimateriaalia saa viedä Suomesta Venäjälle ja vastaavasti tuoda Venäjältä Suomeen, minkälaisia tuonti- ja vientirajoituksia on olemassa, miten pitäisi toimia sekä mistä löytyy lisätietoa.

Selvityksen ovat tehneet MTT Taloustutkimuksen tutkijat Alina Sinisalo ja Anu Koivisto sekä MTT Kasvintuotannon tutkija Sanna Kauppinen. MTT ja Ulkoasianministeriö vastasivat selvityksen rahoituksesta. Tutkijat lämpimästi kiittävät ylitarkastaja Kari Nurmea ja sihteeri Paula Matikkaa Eviran Kasvinterveysyksiköstä hyvästä yhteistyöstä.

Helsingissä toukokuussa 2011

Alina Sinisalo
tutkija
MTT Taloustutkimus

Anu Koivisto
tutkija
MTT Taloustutkimus

Sanna Kauppinen
tutkija
MTT Kasvintuotannon tutkimus

Sisällysluettelo

1 Tausta	7
1.1 Venäjän jalostusaineisto hyödynnettävissä	7
1.2 Nykyinen taimimateriaalin ulkomaankauppa.....	7
2 Tuonti Venäjältä Suomeen	9
2.1 Tuontia säätelevät lait, asetukset ja rajoitukset Suomessa	9
2.1.1 Taimiaineistolaki.....	9
2.1.2 MMM päätös hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta ja markkinoimisesta	9
2.1.3 Laki kasvinterveyden suojelemisesta	10
2.1.4 Laki kasvinjalostajan oikeudesta.....	11
2.2 Tuonti Venäjältä Suomeen tiivistetysti	11
3 Vienti Suomesta Venäjälle	13
3.1 Venäjän lainsäädäntö ja vientiehtoja	13
3.2 Vienti Suomesta Venäjälle tiivistetysti	14
4 Kirjallisuus	15

1 Tausta

1.1 Venäjän jalostusaineiston hyödynnettävyys

Puutarhakasvilajien ja -lajikkeiden taimimateriaalin tuonti Suomeen ei ole uusi ilmiö, sillä lähes kaikkien nykyisten viljelykasviemme juuret ulottuvat joko itään, etelään tai länteen. Maallamme ei ole resursseja omiin mittaviin puutarhakasvien jalostusohjelmiin ja siksi meille on tärkeää hyödyntää muiden maiden jalostusohjelmien tuloksia.

Pohjoinen sijaintimme asettaa reunaehtoja, joita monet eteläisemmät lajit ja lajikkeet eivät täytä. Siksi voimavarat uusien lajikkeiden etsinnässä kannattaa suunnata alueille, jotka likimain muistuttavat meidän olosuhteitamme. Suurin osa Venäjästä muistuttaa lämpöolosuhteiltaan Suomen oloja (Agro-Atlas 2011). Moskovan ja eteläisimmin Suomen lämpösummakertymät vastaavat suurin piirtein toisiaan, vaikka Moskova sijaitseekin noin 450 km etelämpänä. Suurimpana ilmastollisena erona on Venäjän sisäosien mantoisuus verrattuna Suomen mereisyyteen.

Neuvostoliiton aikana kasvinjalostus kukoisti ja kasveja jalostettiin runsaasti eri ilmastovyöhykkeille ja eri tarkoituksiin. Pitkän jalostuskierron omaavilla kasveilla tuon ajan satoa ammennetaan parhaillaan laskemalla markkinoille esimerkiksi uusia hedelmäpuiden lajikkeita. Myös nyt Venäjän valtion aikaan suurimmilla jalostuslaitoksilla jalostustyö on vilkasta ja uusia lajikkeita lanseerataan jatkuvasti. Suomen lajikejalostuksen ja -testauksen kannalta Venäjällä on mielenkiintoisia lajeja ja lajikkeita, kuten ruvenkestävien omenoiden ja muiden hedelmäpuiden kohdalla on jo saatu huomata.

Venäjä on jaettu 12 puuvartisten puutarhakasvien menestymisvyöhykkeeseen (Gossort 2011a). Pohjoinen vyöhyke eli vyöhyke numero 1 käsittää Karjalan ja Komin tasavallat sekä Murmanskin ja Arkangelin oblastit. Luoteisvyöhykkeeseen (numero 2) lasketaan Leningradin, Kaliningradin, Pihkovan, Novgorodin, Tverin, Vologdan, Jaroslavl ja Kostroman oblastit. Keski- eli kolmosvyöhykkeeseen kuuluvat Moskovan ympäristön oblastit ulottuen Valko-Venäjän ja Ukrainan rajalle. Venäjän lajikkeiden komitea (FGU Gossortkomissija) on maan kattava lajiketestasemasien verkosto, jonka avulla lajikeuutuuksien menestymisalueet määritetään. Näille 1.-3. vyöhykkeille sopivia kasveja jalostetaan monissa tutkimuslaitoksissa ympäri Venäjää, kuten Brjanskissa, Orjolissa, Jekaterinburgissa, Samarassa, Tomskissa, Tšeljabinskissa, Mitšurinskissa, Moskovassa ja Barnaulissa. Suomen lähialueilla jalostuslaitoksia on Pietarissa ja sen ympäristössä sekä Murmanskissa ja Arkangelissa. Joidenkin kasvilajien kohdalla on Suomessa saatu hyviä menestymiskokemuksia myös Venäjän 4.- ja 5.-vyöhykkeille jalostetuista lajikkeista.

Nykyisin taimikauppa ja lajikekuvaukset, samoin kuin paljon viranomaismateriaalia, on internetissä, joten kasvien tilaaminen tai ainakin tiedon löytäminen onnistuu vaivattomasti, jos venäjän kieli on hallussa. Tosin oman hankaluutensa maiden väliselle taimien liikkuvuudelle tuo joillekin kasvilajeille asetetut tuontirajoitukset. Lajikeaitouden varmistamiseksi luotettavin taho taimien hankkimiseen on kyseisen lajikkeen jalostanut tutkimuslaitos.

1.2 Nykyinen taimimateriaalin ulkomaankauppa

Suomeen tuotavista ja Suomesta vietävistä tuotemääristä on tietoa ulkomaankauppatilastossa. Se kuvaa Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenmaiden välistä kauppaa sekä Suomen ja EU:n ulkopuolisten

maiden välistä kauppaa. Ulkomaankaupan tilastot kerätään Suomessa kahdella eri järjestelmällä. Kaupasta EU:n ulkopuolisten maiden kanssa tiedot kerätään tullausjärjestelmällä ja tiedot EU:n jäsenmaiden kanssa kerätään erilliselle intrastat-järjestelmällä. Tullihallituksen julkaisemat ulkomaankauppatilastot kokoavat näistä kahdesta tietolähteestä saadut tilastot ulkomaankauppatilastoksi, jonka perusteella voidaan tietyin rajauksin myös tarkastella taimimateriaalin kauppaa (Tullihallitus 2010).

Ulkomaankauppatilastoissa käytetään tavaraluokituksia, ja taimimateriaalia koskeva tavaraluokitus on ”Muut elävät kasvit (myös niiden juuret), pistokkaat ja varrennusoksat, sienirihmasto (SIT 29269)”. Mukulat, sipulit ja juurakot eivät sisälly tähän tavaraluokkaan. Tilastojen mukaan Suomeen tuotiin vuonna 2010 taimimateriaalia yhteensä 54 miljoonan euron arvosta, ja määrällä mitattuna 15 miljoonaa kiloa. Suurimpia taimimateriaalin tuontimaita vuonna 2010 olivat Alankomaat 50 prosentin osuudella, Tanska 22 prosentin osuudella ja Saksa 15 prosentin osuudella. Tilastojen mukaan Suomeen ei tuotu Venäjältä lainkaan tuon kategorian mukaisia tuotteita vuonna 2010 (Tullihallitus 2010).

Kokonaisuudessa taimiaineiston vienti Suomesta on hyvin vähäistä. Vuonna 2010 Suomesta vietiin taimimateriaalia kokonaisuudessaan vajaan kahden miljoonan euron arvosta, mikä on vain noin 4 prosenttia tuonnin arvosta. Määrällisesti taimimateriaalia vietiin ulkomaille vajaat 800 000 kiloa. Tärkeimpiä viennimaita ovat Norja 54 prosentin osuudella viennin arvosta ja Ruotsi 36 prosentin osuudella. Vuonna 2010 Venäjälle vietiin taimimateriaalia noin 140 000 euron arvosta, ja määrällisesti mitattuna noin 71 000 kiloa.

2.1 Tuontia säätelevät lait, asetukset ja rajoitukset Suomessa

Marja- ja hedelmäkasvien taimimateriaalin tuontia Venäjältä Suomeen säätelevät pääasiassa taimiaineistolaki, taimiaineistolakia täydentävä maa- ja metsätalousministeriön (MMM) päätös hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta, laki kasvinterveyden suojelemisesta sekä laki kasvinjalostajan oikeudesta.

2.1.1 Taimiaineistolaki

Marja- ja hedelmäkasvien taimiaineiston liikkuvuutta säätelee taimiaineistolaki (1205/1994), johon on vuosien saatossa tullut muutoksia, viimeksi vuonna 2004. Taimiaineistolain tarkoitus on edistää aidon, terveen ja hyvänlaatuisen taimiaineiston käyttöä. Laki koskee puutarhakasvien taimiaineiston tuotantoa, maahantuontia ja markkinointia. Sen täytäntöönpanosta ja valvonnasta vastaa Evira.

Vain kasvintarkastusviranomaisen valtuuttama ja rekisteröimä taimiaineiston toimittaja saa markkinoida ja markkinointia varten tuottaa, varastoida ja maahantuoda taimiaineistoa. Taimiaineiston vähäinen markkinointi, tuotanto tai maahantuonti, jota ei harjoiteta ammattimaisesti, eivät kuulu taimiaineistolain piiriin. Siten esimerkiksi taimiaineiston maahantuonti omaa käyttöä varten ei ole taimiaineistolain piirissä, mutta maahantuonti jälleenmyyntitarkoituksessa on.

Ammattimaista maahantuontia harjoittavan toimijan pitää rekisteröityä Eviran taimiaineistorekisteriin ja useimmissa tapauksissa myös kasvinsuojelurekisteriin. Kasvinsuojelurekisteriin rekisteröitymistä vaaditaan esimerkiksi silloin, kun maahan tuodaan tai maasta viedään kasvinterveystodistusta edellyttäviä kasveja. Kaikki taimet, pistokkaat ja muu lisäysmateriaali vaativat kasvinterveystodistuksen. Myös puutarhakasvien taimien viljely ja myynti edellyttävät rekisteröitymistä kasvinsuojelurekisteriin. Rekisteröitymisvaatimus koskee vain säännöllistä toimintaa, ja siten esimerkiksi yksittäisen erän tuonti tai vienti ei edellytä rekisteröitymistä (Evira 2011).

Euroopan talousalueen ulkopuolisesta valtiosta peräisin olevan erän markkinointi tai maahantuonti on kiellettyä, jos taimiaineisto, sen pakkaaminen tai merkinnät eivät täytä annettuja säädöksiä.

2.1.2 MMM päätös hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta ja markkinoinnista

Taimiaineistolaki antaa puitteet, joita maa- ja metsätalousministeriön antamat päätökset ja asetukset tarkentavat. Hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta ja markkinoinnista on annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös (42/1996, muutokset 97/00 ja 47/05), joka tarkentaa taimiaineiston tuottamista ja markkinointia koskevia säädöksiä. MMM:n päätös (42/1996) on voimassa 29.9.2012 asti, jonka jälkeen tulee voimaan uusi asetus hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta, markkinoinnista ja maahantuonnista (5/10). Uusi säädös astuu voimaan 30.9.2012.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (42/1996) mukaan markkinointia varten tuotettavan, markkinoitavan tai maahantuotavan taimien lisäysaineiston ja taimien lajikkeen on oltava yleisesti tunnettu, kas-

vinjalostajan oikeudella suojattu, viralliseen lajikeluetteloon merkitty tai taimiaineiston toimittajan lajikeluetteloon merkitty. Tämä säädös koskee muun muassa puutarhamansikkaa, omenapuita, imelä- ja hapankirsikkaa, luumua, päärynää, herukoita, karviaisia ja vadelmaa. Taimiaineuksessa ei myöskään saa olla silmämääräisesti havaittavaa rikkaneenätiä, eikä muita monivuotisia rikkakasveja. Taimimateriaalin pitää olla käytännöllisesti katsoen myös vapaata sellaisista kasvintuhoojista, jotka heikentävät taimiaineuksen laatua. Lisäksi taimiaineiston pitää täyttää taimiaineistolain mukaiset ulkoista laatua koskevat vaatimukset. Taimiaineistoon, jota tuodaan maahan geneettisen monimuotoisuuden säilyttämistä, jatkokasvatusta, koetoimintaa tai valintatyötä varten sovelletaan lievempiä perinnölliselle laadulle, terveydelle ja muulle laadulle olevia määräyksiä kuin jos taimiaineistoa tuodaan maahan markkinointitarkoituksessa.

Tuotaessa taimien lisäysaineistoa ja taimia EU:n ulkopuolelta on maahantuojan tehtävä tuontierästä ilmoitus valvontaviranomaiselle ajoissa tuontitarkastuksen järjestämiseksi. Jos taimien lisäysaineisto ja taimet tuodaan maahan geneettisen monimuotoisuuden säilyttämistä, jatkokasvatusta, koetoimintaa tai valintatyötä varten, on maahantuojan tehtävä kirjallinen ja allekirjoitettu tuonti-ilmoitus, josta tulee edellä mainittujen tietojen lisäksi ilmetä taimien lisäysaineiston ja taimien lajit ja lajikkeet sekä tuleva kasvatuspaikka. (MMMp 97/00).

Maahantuotava jokainen tasalaatuinen taimistoerä on varustettava tuottajan, markkinoijan tai maahantuojan taimitodistuksella. Jos taimierällä tulee olla kasvipassi, voidaan taimitodistus korvata kasvipassilla lisäämällä siihen muutamia vaadittuja tietoja.

2.1.3 Laki kasvinterveyden suojelemisesta

Taimiaineistolakia ja maa- ja metsätalousministeriön päätöstä tiukemmin marja- ja hedelmäkasvien tuontia Venäjältä Suomeen rajoittaa kasvinterveyslainsäädäntö (laki kasvinterveyden suojelemisesta 702/2003), jonka täytäntöönpanosta ja valvonnasta vastaa Evira. Lain tarkoituksena on ylläpitää hyvää kasviterveydentilaa ja siten edistää maa-, metsä- ja puutarhatalouden ja elintarviketuotannon toimintaedellytyksiä sekä elintarvikkeiden turvallisuutta ja tuotteiden laatua. Kasvinterveyttä säädellään myös lain nojalla annetulla asetuksella (17/08) ja sen muutoksilla.

Tuontivaatimukset vaihtelevat riippuen kasvilajista, tuotteesta ja alkuperämaasta. Tietyt kasvilajit ovat tuontikiellossa Venäjältä. Tuontikiellossa ovat marja- ja hedelmäkasveista tulipolteen isäntäkasvit (omenapuut, päärynäpuut, pihlajat, tuomipihlajat, ruusukvittenit ja kvittenit) hedelmiä ja siemeniä lukuun ottamatta, kirsikat ja luumut Venäjän Aasian puoleiselta alueelta, viiniköynnökset hedelmiä lukuun ottamatta sekä mansikat Venäjän Aasian puoleiselta alueelta siemeniä lukuun ottamatta. Venäjän Euroopan puoleiselta alueelta saa tuoda lepotilassa olevia kirsikoita ja luumuja, eli lehdettömiä, kukattomia ja hedelmättömiä kasveja. Myös maa-aines ja kasvualusta sellaisenaan kuuluvat tuontikiellon piiriin. Tuontikieltoa koskevassa asetuksessa maa-ainekseksi ja kasvualustaksi on luettu sellainen aines, joka koostuu kokonaan tai osittain maa-aineksesta tai kiinteästä orgaanisesta aineksesta, kuten kasvin osista tai humuksesta. Puhdas turve ei kuitenkaan ole tuontikiellossa. Näin ollen epäorgaaniset kasvualustat kuten kivivilja, perliitti ja vermikuliitti sekä mikrolisätyjen taimien agar-alusta eivät kuulu tuontikiellon piiriin. Kasvien mukana saa tuoda maa-ainesta ja orgaanista kasvualustaa, mutta siltä vaaditaan kasvinterveystodistus. Kasvien mukana tuleva maa-aines tarkoittaa astiataimen astiassa olevaa kasvualustaa tai pellossa kasvatetun taimen multapaakkua. Astian tai multapaakun kokoa ei ole määritely.

Suomessa tärkeistä marja- ja hedelmäkasveista tuontikielto ei koske vadelmia, herukoita ja mustikoita eikä mansikoita Venäjän Euroopan puoleiselta alueelta.

Evira voi myöntää luvan poiketa tuontivaatimuksista ja -kielloista, jos tuonti liittyy tieteelliseen tutkimukseen, koetarkoituksiin tai lajikevalintaa varten. Luvan myöntäminen edellyttää, että tuonti ei aiheuta riskiä vaarallisten kasvintuhojien leviämisestä Suomeen (Evira 2011).

Kaikilla kasvien taimilla, pistokkailla ja muulla lisäsmateriaalilla pitää olla kasvinterveystodistus tuottaessa niitä Venäjältä. Kasvinterveystodistuksessa viejämään kasvinsuojeluviranomainen todistaa, että vastaanottajamaan tuontivaatimukset täyttyvät. Terveystodistusta vaativat kasvit tarkastetaan Suomeen tuottaessa ennen kuin maahantuojaa saa ottaa ne käyttöönsä. Myös kasvin mukana tulevalla orgaanisella maa-aineksella on oltava terveystodistus. Todistus voi olla erillinen maa-ainekselle tai maa-aines voi sisältyä kasvin todistukseen. Puhtaalta turpeelta ja epäorgaaniselta maa-ainekselta, kuten kivivillalta todistusta ei vaadita. Kasvien tuontitarkastus pitää varata etukäteen ja tarkastus on maksullinen (Evira 2011).

2.1.4 Laki kasvinjalostajan oikeudesta

Uusi laki kasvinjalostajanoikeudesta (1279/2009) tuli voimaan vuoden 2010 alussa. Merkittävin muutos edelliseen lakiin verrattuna on siinä, että rekisteriviranomaisena toimii nyt Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Aiemmin kasvinjalostajanoikeusasiat hoidettiin kasvinjalostajanoikeustoimistossa, joka on nyt lakkautettu. Ilman suojatun lajikkeen omistajan lupaa kukaan ei voi tuottaa lajikkeen lisäysaineistoa, kunnostaa lajikkeen lisäysaineistoa lisäystarkoituksiin eikä myöskään markkinoida, viedä tai tuoda lajikkeen lisäysaineistoa. Suojattujen lajikkeiden käytöstä saadaan korvaus. (Maa- ja metsätalousministeriö 2010).

Käytännössä taimimateriaalin lisäys- ja markkinointitoiminta Suomessa edellyttää suojattujen lajikkeiden käyttöä. Lajikkeet voidaan suojata joko Suomen kansallisella kasvinjalostajan oikeudella tai EU:n kattavalla EU-suojauksella. Lajikkeiden rojaltien maksamisesta tehdään jalostajan ja asiakkaan tai jalostajan ja asiamiehen välinen sopimus. Mahdollista on myös tehdä kahdenvälinen sopimus, jossa korvausasiat määritellään ilman kasvinjalostajan oikeussuojaa. Tällöin jalostajalla ei ole lain suojaa, vaan hän on enemmän yhteistyökumppaninsa armoilla tietojen saannissa ja materiaalin kontrollissa (Lahti, 2011).

2.2 Tuonti Venäjältä Suomeen tiivistetysti

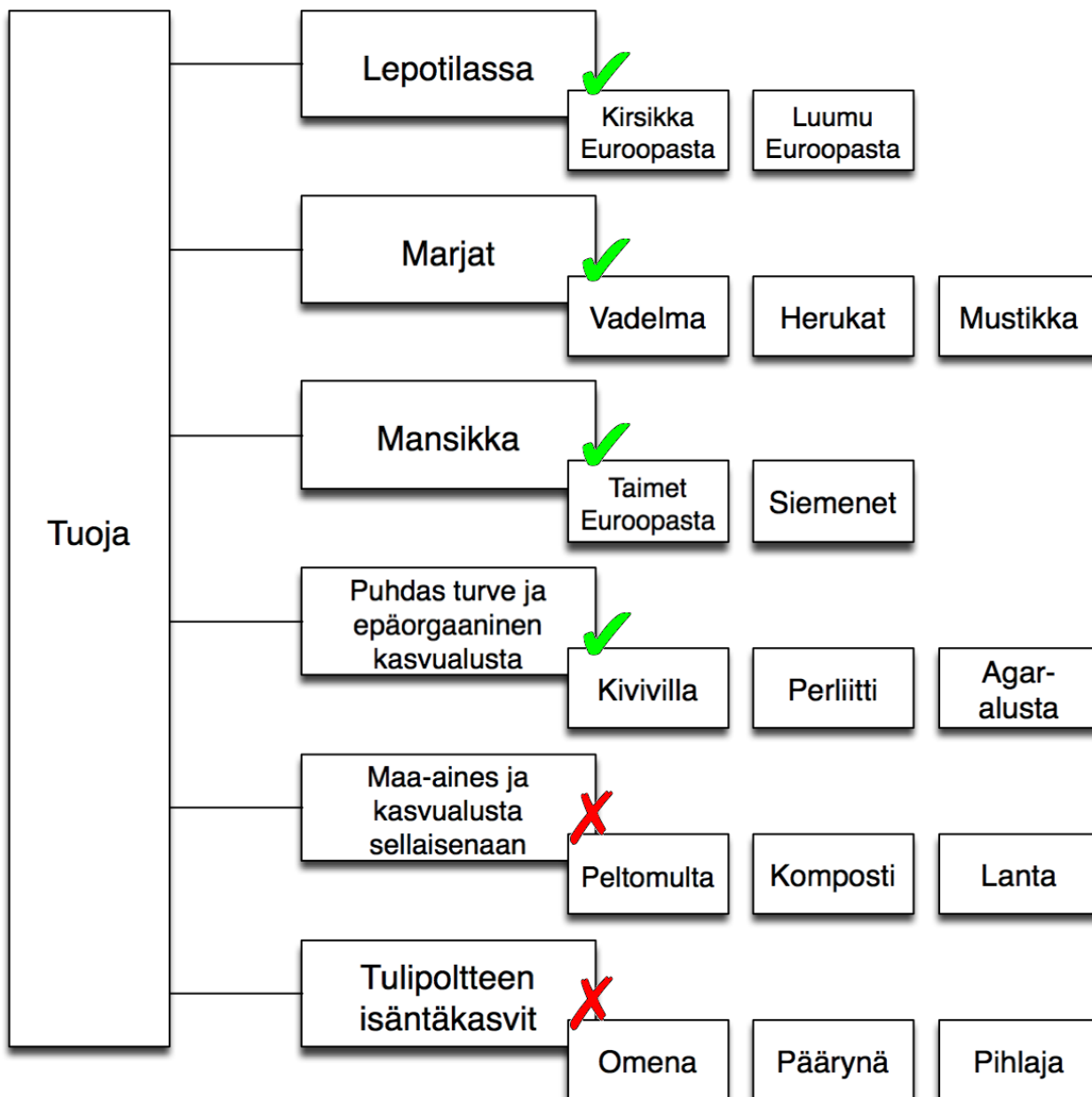
Suomeen saa tuoda kasveja ja kasvituotteita, jotka eivät ole maahantuontikielloissa. Tuontikielloissa on huomattava, että osa tuontikielloista koskee EU:n ulkopuolisia maita, jolloin Venäjä kuuluu kyseisen tuontikiellon piiriin. Osa tuontikielloista koskee Euroopan ulkopuolisia valtioita, jolloin tuonti on sallittu Venäjän Euroopan puoleisesta osasta, mutta kielletty Venäjän Aasian puoleisesta osasta. Missään tapauksessa maahantuotavissa tavaroissa ei saa olla vaarallisia kasvitauteja eikä tuholaisia.

Ruukkukasvien sekä taimitarhakasvien tuonti ilman kasvinterveystodistusta on kielletty. Todistus vaaditaan aina taimiaineistolta. Luettelo kasvinterveystodistusta vaativista tuotteista on saatavilla esimerkiksi Tullin ja Eviran internet-sivuilla.

Terveystodistusta vaativien kasvien sallitut tuontipaikat:

- Hamina, Helsinki, Kaskinen, Kemi, Kokkola, Kotka, Oulu, Pietarsaari, Pori, Raahe, Rauma ja Turku (maa- ja meriraja)
- Karigasniemi, Lappeenranta, Niirala, Nuijamaa, Näätämo/Neiden, Vaalimaa, Vainikkala ja Vartiuis (maaraja)
- Tampere, Turku ja Vantaa (ilmaraja)

Venäjältä Suomeen ei saa tuoda tulipolteen isäntäkasveja, joihin kuuluvat omenapuut, päärynäpuut, pihlajajalat, tuomipihlajajalat, ruusukvittenit, kvittenit, orapihlajajalat, tuhkapensaat, mispelit, japaninmispelit, tulimarjat ja *Photinia davidiana* -laji. Mansikan taimia ei saa tuoda Venäjän Aasian puoleiselta alueelta. Edellä mainittuja kasveja saa tuoda Suomeen ainoastaan tutkimus- ja jalostuskäyttöön, jos Evira myöntää tuontiin poikkeusluvan ja tuotavilla taimilla on kasvinterveystodistus. Mansikan siemenet eivät ole kiellettyjä. Tuontikielossa ovat myös ruoka- ja siemenperuna sekä maa-aines (peltomulta), komposti ja lanta. Kirsikoita ja luumuja ei saa tuoda Venäjän Aasian puoleiselta alueelta. Euroopan puoleiselta alueelta niitä saa tuoda ainoastaan, jos ne ovat lepotilassa eikä niissä ole lehtiä, kukkia tai hedelmiä. Kasvien mukana tuotavalta orgaaniselta maa-ainekselta puhdasta turvetta lukuun ottamatta vaaditaan kasvinterveystodistus. Vadelman ja herukoiden tuonnin osalta rajoitukset ovat löyhimmät. Niille ei ole asetettu tuontikieltoja. Viimeisimmät säädökset on aina syytä tarkistaa Evirasta ennen tuontia.

Kuva 1. Hedelmä- ja marjakasvien tuonti Venäjältä Suomeen.

3 Vienti Suomesta Venäjälle

Vietäessä kasveja EU:n ulkopuolisiin maihin noudatetaan vastaanottajamaan vaatimuksia, joten Suomen lainsäädäntö ei vientiä juurikaan rajoita (kuva 2). Vientiä suunniteltaessa tulee varmistaa ajoissa vientiedellytykset. Yleensä kaikki elävät kasvit ja myös monet kasviperäiset tuotteet vaativat kasvinterveystodistuksen, jonka myöntää vienti-ilmoituksen perusteella Evira. Vienti-ilmoitus on tehtävä vähintään 14 päivää ennen vientiä. Kasvinterveystodistusta vaativien tuotteiden viejän on rekisteröidyttävä Eviran kasvinsuojelurekisteriin. Vietäviä tuotteita tarkastetaan tuotantopaikoilla sekä vientierien tarkastuksella juuri ennen vientiä. Vientitarkastus on maksullista (Evira 2011).

Vientiliike	Valvontajärjestelmä	VIRANOMAINEN		Valvontajärjestelmä	Ostajamaan vaatimukset
Tuotteen valmistaja		Suomi	Venäjä		Ostajan vaatimukset
Tuotteen varastoija					
Vientilastaus					

Kuva 2. Vastuualueet viennissä (Evira 2011).

3.1 Venäjän lainsäädäntö ja vientiehtoja

Venäjän eläinlääkintä- ja kasvinterveyslaitos Rosselkhoznadzor vastaa eläinlääkinnän ja kasvinsuojelun valvonnasta Venäjällä. Sen internet-sivuilla ovat kasveihin liittyvät pääasiakirjat (lait, määräykset, asetukset, Venäjän korkeimman oikeuden päätökset jne.). Perusasiakirjana on laki kasvien karanteenista (15. heinäkuuta 2010 N 99-Ф3). Rosselkhoznadzorilla on lista tullirajalla kasviensuojeluvalvontaan liittyvistä tuontituotteista (<http://www.fsvps.ru>).

Uusien kasvilajikkeiden testaus-, suojelu- ja tutkimustoimintaan osallistuu Gossortkomissija, jonka internet-sivuilla on Venäjän federaation vienti- ja tuontiohjeet kasvilajikkeiden siemenistä ja eläinroduista. Venäjän federaation alueelle ei saa tuoda sellaisten kasvien ja kasvilajikkeiden siemeniä, jotka eivät ole valtion lajikkeiden rekisterissä lukuun ottamatta tuontia tutkimustarkoituksiin ja julkisiin kokeisiin ja siementuotantoon (<http://www.gossort.com>).

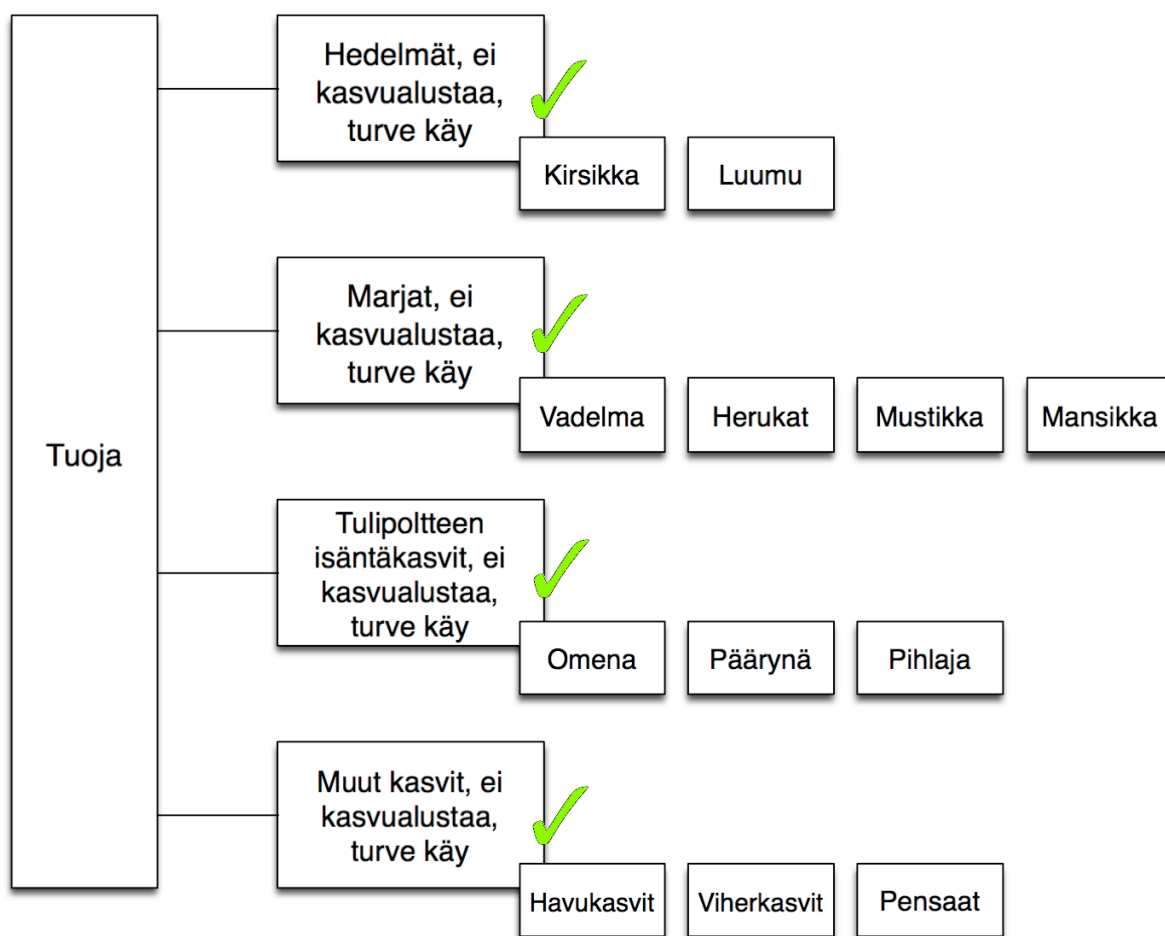
Yksityiskohtaisia tietoja Venäjän tullilainsäädännössä tapahtuvista muutoksista voi saada Venäjän tullikomitean viralliselta päivitetyltä internet-sivustolta (<http://www.customs.ru>), jossa on muuan muassa

linkit välittömästi Suomeen rajoittuvan Luoteis-Venäjän alueen tullin tietokantoihin (Venäjän Federaation Suurlähetystö Suomessa 2011).

3.2 Vienti Suomesta Venäjälle tiivistetysti

Suomesta Venäjälle viennissä on otettava huomioon kasvinterveysvaatimukset. Ideana on kasvitautien ja tuholaisten leviämisen estäminen Venäjälle ja sen maatalouteen. Kasvien vienti Venäjälle vaatii aina kasvinterveystodistuksen. Venäjälle pystyy viemään kasvit tuotteita, jotka täyttävät Venäjän kasvinterveysvaatimukset. Eviran internetsivuilta saa ohjeet viennistä. Venäjälle vietäessä pitää vastaanottajalla olla hyväksytty tuontilupa, joka haetaan läheiseltä (alueelliselta) Rosselkhozadzorin viranomaiselta. Yleensä tuontiluvan hakee Venäjän puolella tavaran maahantuojaa. On varauduttava siihen, että luvan saanti saattaa kestää ja luvassa voi olla lisävaatimuksia tuotavalle tuotteelle. Jokainen Venäjälle tuotava erä tarkastetaan tullissa ja kaikki tarvittavat tullipaperit ja -selvitykset tutkitaan.

Tulipolteen isäntäkasvien vienti Venäjälle on mahdollista, koska tautia ei ole todettu Suomessa. Suomesta Venäjälle saa viedä tulipolteen isäntäkasveja (mm. omenapuut, päärynäpuut), havukasveja (katajat, kuuset yms.), pensaita, viherkasveja ja ruukkukukkia, kukkasipuleita, leikkokukkia, siemeniä, monivuotisia perunakasveja jne. Kasveja vietäessä on huomioitava, että maa-ainesta ja kasvualustaa ei saa olla, paitsi puhdasta turvetta, muuten juuret pitää olla paljaana. Edellä mainitut tuontituotteet vaativat kasvinterveystodistuksen ja tuontiluvan. Lisäksi kaikki elävät kasvit pitäisi olla Venäjän lajikkeiden komitean listalla (www.gosort.com). Toisin sanoen lajikkeiden pitää olla hyväksytyjä. Koristekasveissa edellä mainittu edellytys täyttyy helposti, sillä niissä on harvoin lajikkeita. Jos omenapuu viedään Venäjälle koriste puuna, se menee tarkistuksista läpi helpommin.

Kuva 3. Hedelmä- ja marjakasvien vienti Suomesta Venäjälle.

4 Kirjallisuus

Agro-Atlas 2011. Interactive Agricultural Ecological Atlas of Russia and Neighboring Countries. Saatavilla internetissä: <http://www.agroatlas.ru/en/about/>

Evira 2006. Maahantuontikiellot EU:n ulkopuolelta Suomeen. Kasvintarkastuksen tietosarja 1.5.2006, 13/404/2004. Saatavilla tä: http://www.evira.fi/portal/fi/kasvit/tuonti_ ja_vienti/kasvit/tuonti_eu_n_ulkopuolelta/lomakkeet_ ja_ohjeet/

Evira 2011. www.evira.fi

Federal customs service. Venäjäksi Федеральная таможенная служба (ФТС России). www.customs.ru

FSVSP 2011. Lista kasvinterveystodistusta vaativista tuotteista. Venäjäksi: Перечень подкарантинной продукции (подкарантинных грузов, подкарантинных материалов, подкарантинных товаров), подлежащей карантинному фитосанитарному контролю (надзору) на таможенной границе таможенного союза и таможенной территории таможенного союза. Saatavilla internetistä: <http://www.fsvps.ru/fsvps-docs/ru/usefulinf/files/quarantineprodlist.pdf>

Gossort 2011. Kasvilajikkeiden rekisteri vuonna 2011, osa 1. Venäjäksi: Государственный реестр селекционных достижений, допущенных к использованию, в 2011 г. Том 1. Сорта растений. Saatavilla internetistä: <http://www.gossort.com/docs/rus/Reestr2011.pdf>

Lahti, T. 2011. Kirjallinen tiedonanto 14.3.2011. Ylitarkastaja, Evira.

Laki kasvinjalostajan oikeudesta 22.12.2009/1279. Saatavilla internetistä www.finlex.fi

Laki kasvinterveyden suojelemisesta 702/2003. Saatavilla internetistä www.finlex.fi

Laki taimiaineistolain muuttamisesta 727/2000. Saatavilla internetistä www.finlex.fi

Maa- ja metsätalousministeriö. 2000. Maa- ja metsätalousministeriön päätös hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta ja markkinoimisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen muuttamisesta (97/00). Saatavilla internetistä www.mmm.fi

Maa- ja metsätalousministeriön päätös hedelmä- ja marjakasvien taimiaineiston tuottamisesta ja markkinoimisesta (42/1996). Saatavilla internetistä www.mmm.fi

Rosselkhozadzor (Federal Service for Veterinary and Phytosanitary Surveillance) 2011. Venäjäksi Россельхознадзор (Федеральная служба по ветеринарному и фитосанитарному надзору). www.fsvps.ru

State Commission of Russian Federation for Selection Achievements Test and Protection (State Commission). Venäjäksi Государственная комиссия Российской Федерации по испытанию и охране селекционных достижений (ФГУ "Госсорткомиссия"). www.gossort.com

Taimiaineistolaki 1205/1994. Saatavilla internetistä www.finlex.fi

[Tullihallitus](http://www.tulli.fi) 2010. Ulkomaankauppatilastot. Saatavilla internetistä www.tulli.fi

Venäjän Federaation Suurlähetystö Suomessa 2011. www.rusembassy.fi

Venäjän federaation vienti- ja tuontiohjeet kasvilajikkeiden siemenistä ja eläinroduista. Saatavilla internetistä: http://www.gossort.com/docs/rus/vvoz_direct_ru.pdf

MTT TEKEE TIETEESTÄ ELINVOIMAA

MTT RAPORTTI₂₃

www.mtt.fi/julkaisut

MTT Raportti -verkkójulkaisusarjassa julkaistaan maatalous- ja elintarviketutkimusta sekä maatalouden ympäristötutkimusta käsitteleviä tutkimusraportteja. Lukijoille tarjotaan tietoa MTT:n kaikilta tutkimusaloilta eli biologiasta, teknologiasta ja taloudesta.

MTT, 31600 Jokioinen.

Puh. (03) 4188 2327, sähköposti julkaisut@mtt.fi

